

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 20. kimovca 1867.

List 27.

Osemnajststoletnica v Rimu.

4. Bližnjiši pripravljane.

(Dalje.)

Dan slovesnosti papež v cerkveni obleki s trojnato krono (tijaro) na glavi v sakristii blagoslovi kadilo in ga dene v kadilnico ter se podá v bližnjo kapelo Ksista IV ali Sistino. Ondi pred altarjem odloži tijaro, poklekne in nekoliko moli. Potem vstane in zapoje: „Ave maris stella.“ Zopet poklekne in ko pevci odpojo perve verstice, vstane, sprejme mitro in stopi na častno nosilo. Ondi sedečemu daruje kardinal oskerbnik dve veliki vošeni sveči, mnogotero opisani, in še tretjo enako pa manjši svečo, ktera se prižge in jo papež sam ima v roki med slovesnim obhodom ali procesijo, drugi dve pa nosita dva kneza, ki stojita ob prestolu.

Med tem se vravná tudi svetno duhovstvo in redovništvo za procesijo, ki potem gre iz Vatikana in stopa po dveh velikih mostovžih, ki sta ob stranéh okrog velikega prostora pred šenpetersko stolnico. To pot, namreč sv. Petra in Pavla dan, pa se je procesija zdaljšala iz peregave mostovža naravnost po velikem tergu in se je po nasprotnem mostovžu vernila v stolnico sv. Petra. Vsi obhodniki gredó v lepem redu in zato priliko s svečo v rokah. Iz razverstenja procesije se vidi njeno veličanstvo. Ljudstvo je bilo veliki prostor pred cerkvijo sv. Petra napolnilo in o pol-osmih se je pričela procesija. Gredó pa tako-le: 1. Rejenci iz sirotiša v belih talarjih in z gorečimi svečami; ti so pričeli prečatitljivi obhod, potem so nasledovali razni redovi in duhovske družbe (do štev. 21.), namreč: 2. Redovniki imenovani neobuti, 3. avguštini neobuti, 4. kapucini, 5. redovniki za odkupovanje sužnjev, 6. redovniki sv. Jeronima iz Pize, 7. redovniki sv. Frančiška Pavlana, 8. bratje 3. reda sv. Frančiška, 9. minoriti sv. Frančiška, 10. observanti, 11. avguštini pušavniki, 12. karmeliti, 13. serviti, 14. dominikani, 15. mnihi hieronimci, 16. oljskogorjani, 17. cistercijani, 18. valumbrožani, 19. kamaldvani, 20. benediktini Kasinci, 21. kanoniki lateranski. Bilo je kaj častitljivo in ginljivo viditi te može molitve in premišljevanja v naj različniših redovnih oblekah, ki so „Ave maris stella“ peli, ali pa psalme molili. Le Rim sam, ki ima skorej vsih redovništev v sebi, zamore tako procesijo obhajati! — Za redovi je nasledoval križ svetnega duhovstva, ter: 22. gojenci rimskega semeniša, 23. fajmoštri in stanovitni namestniki z belimi štolami. Za njimi gré deset redov kanonikov, namreč: 24. Kanoniki slovenski sv. Jeronima, 25. sv. Anastazija, 26. ss. Celza in Julijana, 27. sv. Angela, 28. evstohijani, 29. marijani s Široke poti, 30. sv. Nikolaja „v ječi“, 31. sv. Marka, 32. Device Marije „pri mučencih“, 33. kamerništvo rimskega duhovstva. Za temi

zopet nasledvajo korarji manjših in patrijarhalnih stolnic, 34. D. Marije „Kraljice nebeške“, 35. D. Marije v Kosmedinu, 36. D. Marije unkraj Tibere, 37. ss. Lorenca in Damaza, 38. D. Marije „Veči“, 39. sv. Petra v Vatikanu, 40. sv. Janeza v Lateranu. Vsi s svojimi križi, zastavami, zvonci itd. Poslednjič gré tribunalstvo presvitlega kardinala namestnika s posvetnim namestnikom in prelatom namestovavcem.

Za duhovstvom so šli udje svetih obredov in med njimi bandera novih svetnikov, ki jih nosijo za to odvoljene bratovšine, motoze deržé po štirje veljaki iz stanú, kterege je bil svetnik; drugih šest pa gre z bakljami naprej in po posebnem papeževem dovoljenji utegne pred poslednjimi iti general zadevnega reda, ako je bil „blaženi“ redovnik, in pa postulator (pravdni prosivec). Sedmere bandera so se tako-le verstile: Pervo, blažene Germane Kuzinske, je nosila bratovšina sv. Rešnjega Telesa, spremljali so ga duhovni iz škofije Toulouse v roketu; — drugo, blažene Marije Frančiške peterih kervavih rán, je nosila bratovšina rán sv. Frančiška, spremljali so ga mnihi alkantarinci iz Neapelna; — tretje, bl. Lenarta Porto-Mavriškega, je nosila bratovšina prijatlov Jezusa in Marije, spremljali so ga frančiškani observanti; — četrto, bl. Pavla Križanskega, je nosila bratovšina presv. Zakramenta pri sv. Petru, spremljali so ga pasijonisti ali mnihi terpljenja Kristusovega; — peto, devetnajsterih mučenikov Gorkumčanov, je nosila bratovšina gonfalonska, spremljali so ga mnihi zadevnih redov, in nekteri svetni ljudje iz sorodovine mučencev so deržali motoze; — šesto, Petra iz Arbues-a, je nosila bratovšina Marije Sneznice, spremljali so ga usmiljeni bratje in nekteri iz njegove žlahte; — sedmo, blaženega Josafata Kunčeviča, je nosila bratovšina peterih rán, spremljali so ga mnihi bazilijanci. Nadalje gredó razni papeževi strežniki in služabniki vsak v svoji se-majnici, papeževa kaplana s tijaro in mitro sv. Očeta na žametnih blazinah, pevci, kateri pojó „Ave maris stella“, ki so jo bili sv. Oče načeli v Sikstini. Za unim se verstí različno in mnogotero papeževo vradništvo, med kterimi so akoliti, papežev diakon, papežev križnik, greški diakon in subdiakon. Nasledvajo v mašniški obleki penitencijarii sv. Petra, opati z mitrami, škofje v damasciranih pluvijalih, vikši škofje in patrijarhi latinskega obreda vsi z belimi mitrami in v pluvijalih zlata leskečih. Dalje zbor presvetlih kardinalov — diakoni v dalmatikah, mašniki v mašnih plašjih, škofje v pluvijalih, z mitrami belega damaska na glavi in s prižgano svetilko v roki. Bilo je do 500 škofov in kardinalov, ki so stopali po dva in dva med molitvijo in s svečami v rokah za procesijo. To je bilo res častitljivo gledati; že stoletja so pretekle, kar Rim kaj tacega ni vidil! Škofje jutrovega obreda so imeli na glavi krono, kakor

greki, namesto mitre, ali pa černe klobuke z vijolčastim omrežjem ožaljšane, kakor kopti; tudi bogato z zlatom in v dražih kamnih leskečo mitro, kakor melhiti, armeni, siri. Patrijarh iz Indije je imel na mitri blizo čela zvezdo iz demantov, neki azijski škof pa odperto oko na beli mitri. Bulgarski škofje so imeli kratko pristrizene berke, po dolgih bradah so se spoznali škofje izmed kapucinov in frančiškanov. Škofje in kardinali so bili razversteni po starosti, kolikor časa je že kateri v svoji časti — tako da so stareji bolj zadej šli, versto vsih škofov in kardinalov pa je sklepal rimski škof.

Poslednjič tedaj na častitljivem sedežu in pod dragim baldakinom v naj večji mašniški častitljivosti nesejo tajni kamerniki Njih svetost, Kristusovega namestnika, ki je v predragi obleki, z mitro na glavi, v levici derži prižgano svečo, z desnico pa ljudstvo blagoslavlja. Nebo nosijo prelati, dva kamernika pa ob straneh veterenci iz štrucovih peres, obdaja jih častna straža, dva žezlarja s srebrnima žezloma in švicarske straže. Naj bliže papeževga sedeža so: konservatorji in senator mesta Rima, knez prestolni asistent, podkamernik sv. cerkve itd. Nasledvajo še „uditore della camera, blagajnik in viksi častnik apostolskega dvora, pronotarji in generali siromaških redov. Tako nesejo Njih svetost iz sikstinske kapele gredé med vsem duhovstvom, ki je razstavljeno obestransko, v cerkev sv. Petra. V takem zmagoslavlju, s tako častitljivostjo gredó obhajati osemnajststoletnico zmagovite smrti sv. Petra, s takim veseljem stopajo v stolnico preslaviti služabnike in služabnice Božje, kateri so s ponižnostjo, z zatajevanjem, s svetostjo ali pa celo z darovanjem življenja te časti vredni. Kjer koli pa je občinstvo zagledalo papeža pod rožnatim nebesom, se množice niso več mogle glasnega radovanja zderžati, neizrečeno veselje in naj veselši klicanje se zasliši izmed silne trume. Kolikor bolj terpi dandanašnji sv. cerkev, toliko večji čast so zvesti verniki o taki srečni priliki skazovali njenemu vidnemu poglavarju, ravno s to živo vero se pa slavo darovali njenemu nevidnemu poglavarju, Kristusu. Morebiti še nikoli ni noben papež tolike vdanosti in veselega čenjenja doživel o kakem svetem opravilu, kakor v teh trenutkih Pij IX. Noben človek bi ne bil zmožen navdušenja ustaviti; moštvo in ženstvo iz Laškega in iz vsih delov sveta je s klobuki, z veterenicami, z rutami mahalo z nategnjeno živostjo; veselja so se na kolena sklanjali, jokali, zlasti dobro ljudstvo iz Kampanije. Sv. Oče pa so bili viditi prav zdravi in so blagoslov dajali na obé strani s tako ljubeznjivostjo in tako mirno, kakor da bi njih čisto nič ne zadevalo to navdušenje, ki jih obdaja. Ta ljubeznjiva mirnost častiljivega starčka je vse presunila v praznik sv. Petra, še bolj pa pri procesii na sv. R. Telesa dan, ko so sv. Oče na nosilnem prestolu z Najsvetejšim v rokah klečali, imeli nepremakljivo v moštranco oči operte ter so s tako gorečnostjo molili, da je bilo vse do solz ginjeno. Sploh je obnaša sv. Očeta pri sv. opravilih neizrečeno spodbudljiva, ki serce s silo vleče k molitvi, k Bogu. Se nikoli nisem vidil tako bogoljubno moliti, kakor sv. Očeta pri procesii sv. R. Telesa in nehoté sem si mislil: „sv. Oče so v resnici svetnik.“ Pa ne le jaz, veliko tujih duhovnov je ravno to reklo. — Ozrmo se pa nekoliko na notranje velikanskega svetišča, v kterega se je procesija vernila. Cerkve sv. Petra, akoravno orjaško poslopje, je bila vsa kakor v ognju; gorelo je 20.000 svéč. Krasna je bila seosebno velika iz stekleničja sestavljena tija (papeževa krona) s ključema in bogato razsvitljenim narobe postavljenim križem sv. Petra, kar je bilo v sredi cerkve postavljeno. Okoli groba ss. apostelnov Petra in Pavla so bili razpeljani venci najlepših pravih cvetlic, in druge spet so bile nastavljene v srebrnih posodah. Ogledovaje vse to, je mislil človek, da ni več na zem-

lji, ampak da stopa po krasnih nadzemeljskih prostorih. — Sv. Očeta so nesli naprej v kapelo sv. Rešnjega Telesa, kjer so nekoliko časa molili od tod pa so šli k svojemu praznično ozaljšanemu prestolu na levici vélicnega altarja. In zdaj se je začela slovesnost v véliki cerkvi sv. Petra. (H.)

Jezuiti.

IX.

Papež Klemen XIV.

Z neizrečenim veseljem spreleti novica o smrti papeža Klemena XIII bourbonske dvore in njihove zavez-nike, in vse hrepeni po volitvi novega naslednika svetega Petra. Nar bolj francoska in španjska vlada, ki vale jamete snovati svoje spletke. Naj prvi se vzdigne francoski poslanec Aubeterre, ki se ni sramoval, derhali rimskih potepuhov šuntati zoper pokojnega papeža. Ta vredna Choiseulova in Pompadourina soderga, pa španjski in neapolitanski poslanec se pogovorijo in prederznejo rimskim kardinalom žugati z jezo svojih vlad, ako bi prej novega papeža jeli voliti, kakor da tudi francoski kardinali k dotični volitvi pridejo.

Bourbonci, ob kratkem rečeno, hočejo imeti papeža, ki bi bil njim popolnoma vdan in bi torej njihovo pesem pel. Pa skorej jim jezuitovski general Ricci vso igro skerha, ker je že na tem bilo, izvoliti kardinala Chigi-a, ki je razun dveh vse glase imel; zato pa strupeni Aubeterre zopet žuga kardinalom, da naj tega nikar ne storé, ker tako lahko tudi papežev sedež zaigrajo.

Francoska kardinala Bernis in Luynes prideta. — Bernis, ki ga je Pompadoura sama s sužnjimi imeni pitala, je bil priliznjen, dvoru ves vdan mož. Choiseul mu ukaže, da naj španjskega poslanca Florida Blanca v sleherni reči podpira. Ta napové kardinalskemu zboru, da se mora novoizvoljeni papež vale pismeno zavezati, jezuitovski red preklicati. Kardinal Bernis meni, da bi to vender nepravilno in nespodobno bilo, ker je več kot prepričan, da taka zaveza mora sveti stol le osramotiti, in ga razdjati, ter ga v očeh vesoljnega katoliškega sveta popolnoma ponižati. Videti je bilo, da ga ne bo kardinala, ki bi se s takim pogojem, v tacih zadregah podklonil trojn, gotovo ternjevi kroni; — in vender se je zgodilo — bil je kardinal Lavrencij Ganganelli *), rojen 31. vinotoka 1705 bliz mesta Rimini, sin nekega zdravnika. V svoji mladosti se je šolal Ganganelli v imenovanem mestu pri jezuitih, ter se siromaček večidel vbogajme preživel. Leta 1723 stopi v Urbini v frančiškanski red, in spremeni svoje kerstno imé: Janez Vincencij Anton v samostansko „Lavrencij.“ Šole doveršivši v Rimu se je potem v mnogih mestih bogoslovja učil. Visoko ga je čislal papež Benedikt XIV in tudi njegov naslednik Klemen XIII. Ker mu ga jezuitovski general Ricci in kardinal Spinelli gorko priporočita, ga imenuje kardinala „St. Laurentii in pane et pera.“ Tudi mu spervega papež marsiktere opravila izroči; ko se pa prepriča, da ima Ganganelli lastno politiko, se z njim nič več ne peča. Ko je šlo za to, ali naj bi se jezuiti poterdili ali preklicali, Ganganelli sicer ni njih poterjenju na videz nasproti, vender pa papeževo vedenje v tej reči, kar namreč zadeva bourbonske dvore, nespremišljeno graja, in se s tem omenjenim vladam zelo prikupi.

Ganganelli je bil prebrisan in učen mož, prijazen z vsakim, miloserčen in znaiden; pri vsem tem pa podveržen slabosti „nestanovitnemu“ biti. **) In ravno

*) Saint-Priest... O pogubi Jezuitov.

**) Wetzer in Welte.

ta slabost je bila voda na mlin bourbonskih vlad. Ali tudi v kardinalskem zboru, ki ga je papeža izvolil, je bilo nekaj slabosti; posebno ni bilo v njem brez simonije. Dne 19. majnika l. 1769 se je pri sv. Petru godila svečanost in 4. dan rožnika mu trojno krono na glavo postavijo; ko pa mesca listopada ravno tistega leta lateranski palatin v posest prevzame, se zverne raz konja, in če prav brez vse nesreče, se je to vendar le za slab pomen jemalo.

Klemen XIV stori mnogo koristnega; med drugim vtemeli vatikanski muzej, podpira umetnike in učene može; nar večja njegova skerb vendar je bila ta, se spraviti z vladami jezuitom protivnimi. V svojih listih do njih je zgolj prijaznost, in skorej da prevelika. In da bi svet kratko malo ne mislil, da jezuitom roko podaja, se toliko spozabi, da ko mu novo izvoljenemu papežu vsi kardinali, škofje in spredniki vseh meniških redov nogo poljubujejo, izmed vseh samo jezuitovskega generala Ricci-a ne objame, in še več — tudi v vatican mu prepove priti.

Koj ko cerkveno vlado nastopi, se spoprijazni s parmansko vlado, se ponudi španjskemu kralju za botra njegovemu vnuku; pošlje Pavlu Carvalhu, bratu Pombalovemu, kateri ga je brez papeževega privoljenja postavil za portugalskega velikega verosodnika — v prvem kardinalskem zboru rudeči klobuk, in se nadja, s tim potolažiti vladarje. Tudi molči, ko se v Neapelnu, v Benetkah in po Nemčiji sumljive in nevarne cerkvene prenaredbe vpeljujejo, samo da ne bi ga drezali — jezuitov preklicati. — Ali vse je zastoj! Bourbonske vlade ne mirujejo, temuč tirjajo z vso silo, naj prekliče njim zoperni red. Še le zdaj se nesrečnemu papežu oči odpró; nemirno življenje se mu začne, vest ga vedno peče. — Vendar skušnjavec ni zadovoljen z obljubo, temuč tirja njeno dopolnjenje. Bourbonski poslanci neutegoma huje in huje silijo. Kaj početi? Jezusove tovaršije ne preklicati, je ravno tako, kakor: Benevent, Pontecorvo, Avignon in Venaissino zgubiti; in preklicati jezuite je toliko, kot sveti cerkvi orožje jemati, papeževo moč spodkopavati in cerkveno oblast znatno slabiti. Prosi, da naj mu dadó odloga; „en sam mesec,“ se mu odgovori. — Med tem potegne na svoje posestvo Castel Grandolfo in vzame seboj le svojega spovednika in pa kuharja; ali tisti hip, ko v grašino stopi, podajo mu list španjskega poslanca, ki ga nujno opominja na dopolnjenje storjene obljube. Klemen je v najhuji zadregi. Izgovarja se, da mu ni mogoče tega ročno storiti, ker se boji jeze cesarice Marije Terezije in neprijaznosti pruskega kralja Miroslava II, da v tej reči potrebuje privoljenja vseh kristjanskih vladarjev, in da bi zraven tega s tem tudi svoje življenje v nevarnost postavil. Vendar vse izgovarjanje nič več ne pomaga. Karol III ne pozabi, da ga je, kakor je njegov minister Aranda lažljivo si izmislil, jezuitovski general „nezakonskega sina“ imenoval. Njegov vredni poslanec Florida Blanka bere v sercu svojega kralja in je kakor hudoben duh vedno okoli papeža, ter mu kar trenutka mirú ne da: v prostranih vatikanskih stanicah, kakor na sprehodih po senčnih dobravah, povsod ga zalezuje, povsod ga blede Španec in njegovo presunljivo oko vpraša: „Bode li skorej?“ — Po ukazu svoje vlade sklene se še z njim francoski poslanec Bernis. Zopet jo papež potegne v Tibur in Castel Grandolfo, — pa Španec mu je že za petami, in ker vidi, da noben izgovor več ne pomaga, zaviha stiskani Klemen svoja rokava in mu pomoli svoji skoz in skoz oboleni roki nadja se: če družega ne, vendar iz usmiljenja še nekoliko časa odloga v tej reči dobiti, ko ga — kakor da bi iz jasnega trešilo — nepričakovana novica preplaši: da tudi Avstrija v pre-

klic Jezusove tovaršije dovoli. — Zdaj se brezdnó pod njim odpré, strašno zeva — in nič ga ne more zasuti, kakor le samo spolnjenje nepremišljene in prenagle obljube. — (Dalje nastl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. (Nova marmorna prižnica v šent-jakopski cerkvi.) Mesca grudna l. 1864 sta gospoda Samasa, oče in sin, sproživši misel o napravi nove marmorne prižnice, naročila po porazumljenji s tadanjim visokočast. g. fajmoštom Fr. Hrovatom našemu domačemu kamnoseku g. Ign. Tomanu, naj bi napravil načert za tako prižnico za šent-jakopsko cerkev. Treba je bilo pa, da je nova prižnica ravno tistega zloga, kakor cerkev; in sosebno da se vjema s tabernakeljnom, kterege je izdelal l. 1732 benečanski imenitni podebar pa arhitekt Fr. Robba, in ki je naj dragocenejši umetniški zaklad vse cerkve. Zato je gosp. Toman najprej posnel podobo tabernakeljna, in po tej je napravil načert za novo prižnico. Ta načert s podobo tabernakeljno vred se je poslal še v Monakovo tamošnjemu izvrstnemu arhitektu g. Meklenburgu v pregled; ta umetnik ga je pregledal in z malimi spremembami poterdil Tomanov načert.

Začetka kimovca l. 1865 se je tedaj lotil g. Toman dela. In akoravno si je preč. gosp. fajmošter Fr. Hrovat, čegar čutstvo za umetnost pa ljubezen za krasoto Božje hiše je znana, iz vseh moči prizadeval, da bi skupaj spravil za novo prižnico potrebnih denarjev, — je vendar delo še-le od majnika t. l. do zaželenega konca dospelo in sedaj vidimo novo prižnico v vsi krasoti pred seboj.

Prižnica je izdelana v zlogu, v katerem je zidana cerkev sama, in v katerem je zidanih večina cerkvá našega in pretečenega stoletja in ki ga imenujejo zlog renaissance. Pravo truplo prižnično je iz sivega kraškega marmorja, kakoršnega lomijo pri sv. Križu blizu Nabrezine v slovečem rovu gg. Cloetta in Schwarz-a. Prižnica je vzdana v steber, ki loči eno stransko kapelo od druge in je spodej brez vsake podpore. Spodej so štiri angelske glavice, izsekane iz belega marmorja: to lepo delo je iz roke domačega akademiskega podobarja g. Fr. Zajca. Tudi ob spodnjem robu so kinčarije iz kararskega marmorja. Strani so razdeljene v štiri polja, v katerih so vdolane štirioglate z belim marmorjem obrobene plošice zelenega solnograškega serpentina. Prižnične vrata so krog in krog kinčane z zelenim, rujavim pa rudečim solnograškim marmorjem. Strešica je sivega marmorja in njena spodnja stran je obsejana z belimi zvezdicami na temni podlagi, pa vdolbljena, kakor tirjajo akustične postave, da se glas zamore boljše in enakomerneje razširjati po cerkvi. Prav na sredi na spodnji strani v pokrovu pa je podoba sv. duha iz čisto-belega marmorja. Verhnja stran strehe ima lepšave kararskega in rudečega žilastega marmorja; in prav na verhu strešice je postavljeno, kakor tirja načert, znamenje imena Jezusovega. To znamenje za na verh je kaj lepo napravil iz kupra pa v ognju pozlatil znani in zeló zvedeni pasár N. Kaiser; izvolilo se je pa to znamenje zato, ker je bila šent-jakopska cerkev do leta 1772 lastina jezuitovskega reda in je tedaj to znamenje tudi po vsej cerkvi pogosto videti.

Treba je bilo iz raznih vzrokov, pa tudi da se po-
viša lepota vse cerkve, da se nova prižnica ni vzdala na mesto poprejšnje, ampak za en steber niže. To je bilo pa silno težko in nevarno delo. Steber loči, kakor smo že omenili, kapelo od kapele; nosi toraj dva oboka in k tema še veliki obok, ki se razpenja čez celo cerkev in na kterege se drugi naslanjajo — tedaj silno težo.

Ta steber je bilo izdolbsti; kajti brez tega, da je prižnica v njega vzdana, je tudi polovica kamnatih stopnjic do prižnice popolnoma skoz sredo stebra speljana, druga polovica pa se prislanja steburu in ob tej polovici je ograja iz kovanega železa, ki jo je tudi primerno cerkvenemu zlogu kaj lično napravil Jakop Belec iz šent-Vida pri Ljubljani.

To težavno delo pri steburu se je izročilo daleč znanemu in zanesljivemu zidarskemu mojstru Fr. Faleschini-ju, ki je najprej natanko vse ogledal, potlej pa kot skušen izurjenec se s svojim delovodjem Jož. Zearonom lotil težavne naloge ter jo izversto speljal. Potrebne podpore trojnih obokov je preskerbel g. Ant. Jerančič, ki slovi kot neizrečeno serčen in zanesljiv tesarski mojster, kakor tudi v zdigovanju težkih skal in ploš na višino.

Med tem, ko se je to delo versilo, si je prizadeval sedanji šent-jakopski fajmošter visokočast. gosp. Gustav Köstel, da tudi vse drugo sveto poslopje vnanje in notranje prenovi in hišo Božjo kolikor je mogoče olepša — in danes je vse delo gotovo pred nami. Naj lepši častni spominek si je pri tem postavil naš domači mojster g. Ign. Toman, čigar umetniško ime, zdravi kus v taci delih, možati značaj in neutrudljiva pridnost je obče znana. In da se dá čast komur čast gre, treba je še omeniti, da duša vsega sta prav za prav gospoda Samasa, ki sta sprožila misel o novi marmorni prižnici, ki sta pomagala pri izbiri raznih barv marmorja in pri veliko veliko družih rečeh ter s tem si za stoletja postavila spominek svoje ljubezni za umetnost in svoje blage darežljivosti. (Izročeno.)

— Gosp. Leop. Belar, učitelj na mestni glavni šoli pri sv. Jakopu v Ljubljani in ondotni organist, je zložil 4 napeve za „Tantum ergo“, ki so pripravljeni za večji ali manjši kor in so prav prav dobro postavljeni po muzičnem soglasji; dobivajo se pri g. Milicu po 30 kr. n. d. Zložil je pa tudi slovensko mašo, ki je bila že od več strani pohvaljena. Prijatlom cerkvene petja, ki ne poslušajo radi posvetne muzike v cerkvi, kakoršna bolj duh moti, kakor pa k pobožnosti zbujajo, smemo gosp. Belarjeve kompozicije varno priporočevati. —k.

— Šole pri sv. Jakopu se začno 1. vinotoka (oktob.) z mašo k sv. Duhu ob 8 zjutraj. Zapisovanje je 28. in 30. kim. dopoldne od 8—12, popoldne od 2—6 v gosp. vodjevi pisarnici.

Z Gorenskega 7. kimovca. V „Zgodnji Danici“ je bilo naznanjeno, da se bo 4. kimovca na Žalostni gori v prsarski fari obhajala naša 25letnica, odkar smo mašniki posvečeni bogoslovnico zapustili in duhovsko službo nastopili. Res smo se bili v jutro imenovanega dne sošli na omenjeni gori v ta namen, razun tistih, ki zavolj bolehnosti ali pa zavolj službinih zadržkov niso prišli, pa so pismeno razodeli, da so v duhu z nami zedinjeni. Svete maše so se začele pred 8. uro. Po prvih dveh mašah, ko se je od blizo in od deleč nabralo čedalje več ljudstva, stopi na leco — o nepričakovanem razgledu polne cerkve ves vnet — čast. gosp. J. B. Naj prvo razodene posebno veselje nad tem, da se našega prazničnega in pobožnega spomina, čeravno je delavnik, toliko vernega ljudstva vdeležuje. Potem omeni, iz katerega posebnega namena smo se sošli v tej cerkvi žalostne Matere Božje pričujoči duhovni. „K materam,“ pravi, „sino otróci naj raji pribeževali v potrebi ali sili; telesnih mater več nimamo, zato smo prišli k boljši Materi, ki je nikdar ne moremo zgubiti. Prišli smo po Marii Bogu se zahvalit, da nas je varoval in ohranil, — zahvalit se mu za brezštevne milosti in dobrote, katere nam je delil zlasti v preteklih 25letih, kar smo duhovni. Prišli smo po Marii milosti prosit od Boga zavolj vsega, kar smo se v toliko letih pregrešili

zoper svoj stan — pri molitvah — daritvi sv. maše — deljenji ss. zakramentov — podučevanju — zgledih. Milost, o Jezus! milost, o Marija! Prišli smo pa tudi prositi potrebne pomoči in prave stanovitosti do konca našega življenja, da bi s Kristusom in zavolj Kristusa voljno terpeli in srečno zmagali vse, kar nas v našem stanu težavnega zadeva. Koliko svet naš trud spoznava in plačuje, sem se prepričal, ko sem pred nekaj leti vidil žalostno zapušeni grob součenca, ki je o koleri dal svoje življenje. Svet ne bo za nas skerbil, ako se ne bomo sami oskerbeli; torej zaupajmo le v Boga in njemu samemu služimo! Oh, toliko duš bo Bog iz naših rok tirjal! Zatorej, dragi poslušavci! imejte tudi vi usmiljenje z nami; združite z nami svoje molitve, prosite za nas, ker molimo in bomo molili tudi mi za vas!“ — To je ob kratkem, kar je omenjeni gospod govoril z ginjenim srcem in derhtečim glasom; upati je da tudi pri poslušavcih ne bo brez sadu ostalo. — Po pridigi je bila velika peta maša z izpostavljenim sv. R. Telesom, blagoslovoma in „Te Deum“ v zahvalo za vse prejete milosti in dobrote; to opravilo je imel verli gospod Janez Tomše, vojaški duhoven, ki je celó iz nemškega Gradca prišel k tej slovesnosti; drugi pa smo bili kot strežniki v cerkveni opravi pred altarjem. Po slovesnem zahvalnem opravilu so bile še nekatere tihe maše, potem pa črna peta maša tudi z asistencijo za tri naše součence, duhovne tovarše, ki so šli že pred nami v večnost. Drago mi je bilo, da se je to mertvaško opravilo, lepo znamenje ljubezni keršanske, ki seže nad grob, izročilo meni ki to pišem. Kteri niso bili pred altarjem, so pa med to mašo bilje na tihem molili, da ni bilo ljudstvo predolgo zadrževano. Po maši pa smo vsi skupaj odpeli še „Libera“ z zadevnimi molitvami, in takó o poli dvanajstih sklenili ginljivo s prelepim petjem spremljevano pobožnost. — Gore s prijazno cerkvijo in lepim razgledom okólice pa nismo mógli še zapustiti; zato smo po gostoljubni postrežnosti presarskega gospod-očeta, nam dragega šolskega tovarša in prijatla, ravno tam pri cerkvi tudi kosilo imeli. Med kosilom so nas jako razveselili gospodje, ki so iz okólice k nam na Goro prišli, še posebno pa ljubeznjivi v. č. gospod dekan iz Verhnike, ki so nam od Milostljivega knez oškofa našega sporočili pozdrav in blagoslov; po kosilu pa, ko smo v cerkvi večernice in sklep združeno odmolili, so nam še litanije Matere Božje imeli in v sklep blagoslov s sv. R. Telesom podelili. Vse pa naj bo v slavo Božjo, v čast Marije prečiste Device, in našim dušam v zveličanje! —

Pro memoria. Ne opus sit pluribus specialibus literis ad singulos condiscipulos et confratres nostros, qui quomdocunque impediti solemnitati nostrae non interfuerunt, per hanc ephemeridem illos rogamus: 1. ut perpendant puncta sermonis hac occasione habiti; 2. ut pro 25. anniversario presbyteratus nostri in gratiarum actionem et petitionem pro indigentibus nostris simulque in suffragium pro defunctis condiscipulis nostris saltem unum Sacrum peragant, nisi die supradicta nobiscum uniti id jam peregerint; 3. ut singuli, si certiores facti fuerint, aliquem inter nos morbo esse correptum, unum Sacrum pro illo peragant, cum primum vero compere rint, quemcunque nostrum vita decessisse, pro quovis defuncto tria Sacra persolvant, sicut aliqui jam ante dispersionem nostram statuimus. Fratres! oremus pro invicem, ut salvemur, atque vinculo caritatis arctius constringamur pro tempore et aeternitate! — Zaliloški.

Od Škocijana na Dolenskem 12. kim. Redka pa ginljiva slovesnost se je obhajala 29. vel. serp. v št. Kocijanu. Opravljali so na glas pred velikim altarjem okoli 9. ure mnogi duhovni žalostne mertvašnice po škocijanskem rojaku g. dr. Nacetu Knoblaharju afri-

kanskem Abuna-Solimanu, kateri je okoli deset lét v srednji Afriki misijonaril in zamorskim divjakom označeval Kristusa Zveličarja sveta, ondoto vročino prenašal, in mnogo zla preterpel, poslednjič se ves bolehen v Evropo povernivši, da bi bil v Rimu pri propagandi za afrikanski misijon še kaj pomoči dobil, je 13. mal. serpana 1858 v Gospodu zaspal v samostanu oo. avguštinov. Po mertvašnicah so domači g. fajmošter J. Kunstelj s prižnice poslušavcem razložili mnoge zasluge ranjcega misijonarja Knobleharja, brali jim tudi materno prosivno in zahvalno molitve na Stopnem iz mičnih in ginljivih bukev g. Okiškega „Abuna Soliman“, na 27. in 99 str. natisnjeno. Opomnili so g. govornik, da je ranjki misijonar več preterpel, kakor marsikak drugi mučenec, ker marsikteri marternik je bil le kake dni ali ure terpinčen, ranjki Knoblehar se je pa čez 10 lét v Afriki nevtrudljivo mučil ter prenašal grozno vročino pekočega solca. Slovesno černo mašo je po volji ondotnega g. fajmoštra in po svetu v. č. gosp. dekana Ed. Polak-a pel škocijanski rojak J. Orešnik. Po sv. maši so trebanjski v. č. gosp. dekan J. Rozman ob mertvaški raki v sredi cerkve z drugim duhovstvom „Libera“ odpeli in mertvaške molitve opravili. Podali smo se nato blizo velicij vrát pred odgernjeni spominek ranjcega dr. Knobleharja, ki je na moški strani na kamniti ploši v steno vzdian; na ploši so vsekani tudi vsi nekdanji slovenski misijonarji, ki so nekoliko pred Knobleharjem pomerli v Afriki; torej smo se vsih v molitvah spominjali, in dekan Rozman so spominek blagoslovili.

Škocijanska cerkev je bila pri ti slovesnosti ljudi natlačena, dasiravno je bil deloven dan, ker prišli so bili ne le iz domače fare, ampak tudi od drugod. — Po ti slovesnosti je bila pred duhovsko hišo prec druga; blagorodni gosp. deželni poslanec grof Barbo so namreč sreberno svetinjo z očitno pohvalo pripeli pridnemu kmetovavcu iz Dobroške vasi, J. Rozmanu, marljivemu sadjerejcu. Potem je bilo šolsko spraševanje; verlo se je obnašala šolska mladost; Bog daj mnogim izmed njih duha ranjcega njih rojaka Knobleharja. Po spraševanju smo še v duhovski hiši god domačega verlega gospoda fajmoštra J. Kunstelja veselo in pošteno obhajali, ter mu serčno vošili še mnogo let doživeti v prid gospoda samega in ovčic. Po obedu pa so pričujoči gosti skazali prav lepo delo keršanskega usmiljenja, ki se veselimo gostjam kaj lepo podá; ubogi že do 76letni marteri ranjcega Knobleharja, vdovi, so zložili 17 gl. 33 kr. Silno razveseljena je bila mati, tudi pričujoča pri ti slovesnosti, in sprejela je lepi dar s priserčno hvaležnostjo. Gotovo ne bo nikoli tega dneva pozabila. Pa tudi gg. gostom bo ta dan za vselej v spominu ostal, in da bi se ta spomin globokeje vterdil, so gosp. fajmošter med nje razdelili precej iztisov knjige „Abuna Soliman“ z ranjcega Knobleharja podobo, ki jih je gospodarstvo zaloge za Knobleharjev spominek za to slovesnost odmenilo. — Pogrešali smo le samo nekterih gospodov iz Ljubljane, s kterih pričujočnostjo bi se bila slovesnost še povikšala, ktere je pa zadržavala dalečina in še bolj drugodne opravila in zadeve, da se niso vdeležili, akoravno so želeli. Spominki imajo navdihavati mladino s serčnostjo in gorečnostjo za prihodnji poklic in slavne djanja, doletnost pa k stanovitnosti v začetem delu, vse pa z zveličavno mislijo: Memento mori! — Bog daj!

J. O. Lepstanski.

Iz Maribora. △ Duhovske vaje, kterih se je razun mil. knezoškofa 54 duhovnikov vdeležilo, je vodil č. g. Vilh. Müngersdorf, visitator lazaristov iz Gradca. — Mariborska srenja je sklenila, da se pokopališče mestno razširi, ter kupi v ta namen tikoma proti severu ležeče cerkveno zemljišče. Če se vse to izpelja, bodo tudi protestantje si mogli prostora poskerbeti za pokopališče,

in tū bi se podala prav lepa prilika, neko napčnost odstraniti. Nad vratami sedanjega protestanškega pokopališča stoji namreč čuden napis: „vsi, ki so v Tebe (Boga) verovali, gredó skoz te vrata v življenje.“ *) Ker je na isti strani le nekoliko korakov dalje vhod v katoliško pokopališče, je uni napis res nekaj derzen. Verski prepip (polemika) sploh v novošegni dóbi spančka; tedaj bi pač želja ne bila prenapeta, ko bi se zaradi „verskega miru“ ta napis pri novem pokopališču odstranil. V katoliškem mestu ni treba napisa, ki katoličanom poveda, kje da so prave vrata v življenje; protestantje pa tudi to iz glave vedó.

Še nekaj nam na serci leži, ker ravno o pokopališčih govorimo. Vse hvale vredno je, da duhovniki v svojih oporokah lepo s svojo zapuščino naravnavajo. Molokteri umerje, da nebi sporočil ali za dijaško semenišče ali za kapitel; tudi sem ter tje za bogoslovsko semenišče kaka betva pade. — Mislimo, da iz serca vsem duhovnikom govorimo, ako pri tej priliki iskreno željo živim izjavimo: da naj ne pozabijo svojih bratov v Gospodovem vinogradu delajočih. Marsikteremu gospodu dan denešnji terda hodi pri gospodarjenju; javna državna mavha se nam vedno bolj stiskuje, in utegne še bolj se stisniti. Pomoči tedaj vkljub vsem prošnjam, ki so jih preč. škofje že dvakrat vladi izročili, se od vlade nadjati ni. Druzega pomočka tedaj za nas duhovnike ni, kakor da si sami pomagamo. Brat je bratu najbližji; toraj — kogar je Bog blagoslovil, da ima kaj sporočiti po smerti, — naj bi se spomnil ubogih svojih bratov ter sporočil v ta namen, da naj se ustanovi diecezanska zaloga (Diözesan-Religionsfond), iz ktere bi prejemale duhovniki doklade, kterih iz javne cerkvene zaloge ni več dobiti. — Gospodje, prevdarite nasvet, in — storite tako; sčasoma bi nastala zdatna zaloga živim, mertvim pa lep spominek in — velika tolažba.

Iz Gorice, 3. kim. — Med mnogoterimi dobrotnimi napravami goriškega mesta je posebnega spomina vredna naprava gluhomutcev, ki je ravno včeraj imela veliko spraševanje. Koliko se ljudje pečajo za to napravo, se razodeva od tod, ker ne le samo domača gospóda se spraševanja obilno vdeležuje, ampak tudi iz Tersta in iz Istrije pridejo imenitni poslušavci. Žal mi je, da z g. tovaršem sva prvi del zamudila, kateri je bil gotovo silo mikaven, obsegajoč keršanski nauk itd., pa tudi drugo, kar sva vidila in slišala, je bilo vse tako tehtno, mično in ginljivo, da mora tudi kamnitno serce omečiti in naj bolj suhemu očesu solze izvabiti. Človek mora pomisliti, kaj je to, za človeško obćenje skorej čisto zgubljeno osebstvo zopet človeštvu poverniti, potlej bo čutil, kolika dobrota je šola za gluhomutce, in pa tako lepo vravnana, kakor pod č. gosp. Pavletičem, da gledavec in poslušavec ne vé, ali bi se bolj čudil učnikom in učenicam, ki vedó s toliko spretnostjo srove in spijoče zmožnosti buditi, pogrešane pa z unimi celo nadomestovati, ali pa ubogi gluhi in mutasti mladini, ki s toliko zvestostjo sprejema nauke svojih učenikov in učenic. Ali ni to čudno, da otroci, ki ne govore in ne slišijo, se tako izučé, da iz ust in z ustnic govorivca spoznamajo, kaj on reče, da z znamenji vse dopovedó in dokazujejo, da se naučé brati in pisati in se jim pot odpre k vsim vedam in učenostim? Otroka, ki nista nikoli človeškega glasú slišala in ga ne slišita, ki le iz gibanj z ustmi vidita, kaj eden govori in kdaj prejenja, sta imela dolg pogovor med seboj o kmetijstvu, celo o sedanji gnjilobi grozdja, o sviloprejštvu itd. Izpraševani iz mnogoterih tvarin, celo iz naravstva, zemljepisja, astronomije

*) Po teh besedah bi se bilo ondoto protestantstvo za edinozveličavno razglasilo, kaj li?

itd., so otroci odgovarjali vse zaporedoma — zdaj v slovenskem, zdaj v laškem jeziku — po narodnosti vsakerega. Podučeni so zlasti lepo o raznih rokodelstvih, katerih saj dvojega se vsak uči. Razumevajo pa se med seboj zdaj z znamnji, zdaj iz ustnic, zdaj s pisanjem. Čuditi se je bilo, ko je gosp. vodja, bi djāl, od strani med spraševanjem govoril, in je vender otrok precej čutil, akoravno ne slišal, ter je ob enem pazil na obraz njegov in učenikov ali učeničin. Težko je nekterim čerke prav izrekati. Večkrat otrok še le potlej prav glas zadene, ko se učenik njegove roke dotakne in ob enem glas izgovori, ker gluhec posnema glas le po gibanju ust, glave, vratu in telesa sploh, kajti sliši ga ne. Ravno tako se mora človek čuditi prelepim pisanjem, risanju, slikanju, vezenju, šivarskim, mizarskim, strugarskim in drugim delom teh otrok, in že odrašenih deklic in mladenčev. Učenika (eden Italijan, eden Slovenec) in učenice (vse Nemkinje, angleške gospodičine iz Parskega) se ravnaajo v vsem po otrocih in učijo jih tako ravnopravno v obeh jezikih, da ta šola zamore vsim drugim po Slovenskem zgled biti. Kako dobro dé sercu taka pravičnost! Na velikem vertu in v delavnicah imajo otroci vse, kar je treba mlademu človeku, da se djansko izučí tega, kar mu je potrebno za njegovo življenje. V lični kapeli se vidijo bukvice, na ktere berejo; pridiga se jim z znamnji in med tem se noben otrok ne gane ter pazijo tako zvesto, da marsikteri po besedi zopet vedó povedati, kar so praviti vidili. Silo ginljivo je bilo h koncu spraševanja, ko so gluhomutci molili z ustmi ter z glasom in z rokami ob enem. Človek mora le viditi, sicer bi težko verjel, da s tacimi nesrečnimi in zane-marjenimi otroci se zamore toliko doseči. (Koliko še le z njimi, ki imajo vse zmožnosti, ako je primerno učilo, gorečnost in dostojna krotitev ali disciplina!)

Ali bi ne bil že čas, da bi se zaloge, ki so za našo deželo v prid tacih revežev v Lincu, prestavile v Gorico, kjer se morebiti učijo bolj za djansko življenje, kakor pa v Lincu? Naj bi ljubljansko mesto, ki je pri g. Pavletiču zastran odnotne naprave že pozvedovalo, poskusilo saj z enim ali z dvema otrokoma precej to leto, in naj bi kateri gospodov šli napravo pogledat ter se sami prepričat resnice. Stroški pri tolikem trudu so do čuda majhni. Naj bolje je sicer k očitnemu spraševanju priti, vender pa je zmiraj, tudi o počitnicah, toliko otrok v napravi in tako pripravljenih, da se bo vsak prepričal tega, kar tukaj terdimo. — Naj še opomnimo, da proti koncu skušnje sta fantič in deklič deklamirala govor, polovico v laškem jeziku deček, polovico v slovenskem deklica. Tako milo sta popisovala stan gluhomutcev in pomoči prosila za napravo, da bi se mogli kamni omečiti. — Rejenecv in rejenk v obojni napravi je bilo 52, in med njimi veliko Šlovenov.

V Rimu. 13. kim. 1867. J. Š. — Obče se govori, kar pa tudi razni časniki poterjujejo, da je grof Sartiges, francoski poslanec pri rimskem dvoru, iz Pariza poslal odkaz, da naj se njegovo pohišje tukaj prodá, kar bi toliko pomenilo, kakor da se ne misli več nazaj v Rim verniti. Kardinal Antonelli se je namreč v Parizu po papeževem nunciju knezu Kidži-ju (Chigi) hudo pritožil zoper tukajšnje francosko poslanstvo, da so njegovi udje v zvezi z rimsko puntarsko stranko, da se v dvoranah francoskega poslanstva v palači „Kolonna“ navadno zbirajo rimski rogovileži in papeževi vladi sovražne naklepe kujejo, da se v francosko-poslanstvenem poštnem kernirju tukajšnji vladi sovražni dopisi laškim časnikom pošiljajo, da celó poslanstveni kancelar g. Desortes de Beaulieu raznim puntarskim odborom vedno dopisuje in odpisuje, in da je poslanstveni advokat g. Dominicis celó ud skrivne vlade „giunta nazionale.“ Grof Moustier je neki obljubil, da ne bo vsega tega samo oestro pre-

iskati dal, temveč da bode naravnost vse osebe tukajšnjega francoskega poslanstva spremenil, ako niso po volji sv. Očeta.

Pa tudi sv. Oče so se v lastnoročnem, s krepkimi besedami pisanem listu pri Napoleonu pritožili zoper italisko vlado, ki mirno gleda, kako Garibaldi od kraja do kraja popotuje, ljudstvo zoper papeža šunta, vojake zoper Rim nabira itd., — in da ravno tista vlada tudi sama slovesno v parlamentu naznanuje, da tudi ona hoče Rim imeti, če tudi le z moralnimi sredstvi. To pismo je neki na francoskem dvoru velik vtis napravilo, posebno ker tudi nevarnosti povdarja, ki vsled takega početja protijo cerkvi in državam. — Nasledek tega pisma je bil, da je Napoleon zapovedal, hitro v Tulonu 40.000 vojakov zbrati, ki imajo povelje, se ročno v Čivita vekio prepeljati, berž ko bo prvi puntarski vojak prestopil papeževe meje.

Pretečenega mesca je Garibaldi po vsih krajih poskušal predreti čez papeževe meje. Neutegoma je bil počil tudi glas: Garibaldi se je s 300 prostovoljci pripeljal iz Napole na otok Ponza, ki je nekoliko streljajev od Teračine. Papeževa vlada je berž poslala generala de Curten-a z vojniki v Teračino, generala Zappi-a pa v Viterbo, ker je mislila, da bodo garibaldini čez mejo pri Viterbi prihruli v papeževe dežele, med tem da bo vlada pazila nad Teračino. — In ravno tako je bilo. Garibaldi-a še na otoku Ponzi bilo ni; ta glas so bili le nalašč zagnali, da bi vladino pozornost od meje pri Viterbi odvernili. Tudi španska vlada je poslala dve vojni barki v Čivita vekio; Vulkano stoji v pristanu, druga pa se ob bregovih papeževih dežel vozi sem in tje. — Tudi portugalska vojna barka se je pretečeni teden z vojniki pripeljala v Čivita vekio.

Pa akoravno je več kakor 40.000 italjanskih vojakov tik papeževih mej postavljenih, akoravno toliko vojnih ladij preti na garibaldino, akoravno je celó Garibaldi ravno zdaj v Genfu, vendar nevarnost Rimu vedno še proti. Ponoči od 7. do 8. t. m. je celo noč telegraf delal med Florenco in med papeževimi mejami. — Vlada italiska je bila zvedela, da to noč bi se imele papeževe dežele napasti in je raznim poveljnikom telegrafično pošiljala, kako se jim je obnašati in telegrafiško je tudi odgovore prejemale.

Jaz pa le mislim, da naj bi italjanska vlada, ako bi resnično voljo imela napad papeževih dežel zabraniti, Garibaldi-a in nekoliko njegovih tovaršev in pomagačev pozaperla, in tako lepi mir napravila.

Michele Coppino, minister javnega poduka v Florenci, je napravil novo osnovo srednjih šol. — Po celi Italiji naj bi se za naprej mladina podučevala v 24 licejih, in sicer naj bi se učila laškega, latinskega, gerškega in francoskega jezika, potem matematike, modroslovja, detovodstva, fizike, kemije in naravoslovja. Ta ministerski predlog določuje tudi, da se ima na vsako licejo postaviti tako imenovan „direttore di spirito“ ali učitelj veroznanstva. Ta predlog je minister dal posebni komisiji v prevdarek, kateri se vse drugo dopade, le to ne, da je minister tudi na veroznanstvo mislil. Zato so službo za učitelja veroznanstva zbrisali in odločili, da se imajo namesto učiteljev veroznanstva plačevati učitelji nemškega jezika. Živili laški zidarji! Njim vkljub pa bodo le vedno resnične ostale besede ps. 126. „Nisi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui aedificant eam.“ Ako gospod hiše ne zida, zastonj se trudi, kateri jo zidajo!“

Gospod profesor doktor Sulte pride v Rim, da bi zastran spremembe konkordata obravnaval. — Ste brali v „historisch-politische Blätter“ sostavek „Weckruf von der Donau.“ Pisatelj tega članka je marsiktero greško spregovoril o avstrijskem škofijstvu in duhovništvu; —

očita nam, da smo vse premlačni, in da smo se premalo trudili polje obdelovati, da bi bil konkordat svoj blagonosni sad obrodil. — Že leta 1859 je bil neki neimenik v Lipsii pri Vilelmu Engelman-u na svitlo dal brošuro z naslovom „Kirchliche Zustände in Oesterreich unter der Herrschaft des Concordates“, — ki se ve da veliko bolj obširno in kaj dokazavno ravno to obžaluje, kakor dopisnik od Donave.

Ta brošura res zasluži, da bi bila bolj znana kakor je.

Iz Minesote. (Dalje.) Ko sem še domá med rojaci prebival, napravljaje se v daljno ptujo Ameriko, me jih je mnogo odvráčevalo od tega namena posebno zaradi divjakov. Nehoté so mi nekaki strah napravljali; pa sedaj je tudi ta popolnoma proč, kajti Indijanec ne stori ti nič žalega, če ga v miru pustiš in z lepo ž njim ravnaš. Kedar ga pa kdo razžali, ni čudo, da se razjezi. Saj še v pametnem in omikanem človeku kmalo zavrè brez kacij posebnih vzrokov.

Ker je pa človek kolikor toliko vendar v skerbi in nevarnosti blizu njih, izdala je zvezna vlada postavo, po kateri ne sme 30 milj od prave državne meje do indijanskih sel nihče stanovati. Na tem praznem zemljišču napravila je vlada posamezne strelnice, zgradila jih z močnimi, visocimi koli, ter v nje postavila potrebno število vojakov, da bi besne Indijance strahovali in razne praske med njimi in naseljenci odstranjevali. Po njih prebivajo tudi vladni uradniki, da stražijo nad tergovino med Indijani in jim v gotovih potrebah odrajujejo denarjev, živeža, orožja in obleke, ktere dobé večidel le po pogodbah za odstopljena zemljišča. Verh tega pa morajo ti tudi oistro paziti ter zabranjevati nesrečno kupčijo z žganjem med uboge divjake; kajti žganje jih v malo letih popolnoma ugonobi ali še bolj vživini.

Po tej vladni napravi smo tedaj prav brez skerbi pred silovitimi divjaki(?). Tistih hudih Siu-Indijanov nisem še nikdar videl, ti so kacij 280 ang. milj od nas; manj divji, tako imenovani Očipve-Indijani, so pa le kacij 35 milj daleč in pogosto eden k družemu pridemo. Tako se prigodi pretečeno pomlad, da pridem v neko štacuno. Vesel vglebam notri štiri divjaki sedeti. Berž rečem g. štacunarju, naj jih popraša, če hočejo kruha jesti. Prikimajo, da. Nato kupim kruha, dam ga vsacemu posebej v roke. Noben nič ne spregovori in ne spremeni obraza. Preden ga pa začno jesti, ga vsi blebetaje na glas poljubujejo.

Bili so s plahtami ogerjeni; po šterlečih laséh in po herbtu viselo jim je polno velicega pisanega perja; uhane so imeli verh ušes — ne spodej, kakor mi: barve so bili živo bakréne (kufraste). —

Ko pojedó, me peljejo k bližnjemu jezeru, kjer so imeli čoln, s katerim so se pripeljali. Ali težko sem jim sledil. Gredo presneto hitro. Navadno stečejo 6 ali 5 korakov, potem pa zopet 1 ali 2 počasi.

Ladija, ki so jo imeli sabo, bila je iz brezovih kož, kacij 12 čevljev dolga in 4 široka. Šočita je bila z lesenimi vitrami tako lično, da je bilo veselje. Po šivih je bila dobro s snolo zalita. Lahka je morala tako biti, da bi mi naj berže ne bila preveč tlačila ramen, če bi jo bil naložil. Indijani stopijo v svojo ladijo, poprimejo ročno vesla ter odrinejo. Dolgo časa stojim še na bregu ter zrem za njimi premišljeva je njihovo žalostno osodo, dokler je videti le še kaj črnega iz daljine, krog ktere ga prijazno ploskljajo lahni valčki.

Jaz sem vsigdar vesel, kedar se snidem s temi zapuščenimi sinovi puste divjine, čeravno jih serčno milujem. Dozdaj se nimamo čez-nje še nič pritožiti; posebno če ostanejo mirni časi, v kterih imamo toliko vojakov v pomoč. V vojskinih časih je že bolj sitno in

nevarno, ker morajo večidel tudi vojaki iz strelnic, kedar je sila, svojim v pomoč. Kako lahko bi se potem utegnili prigraditi, da bi jih kdo nalašč ali po nevedoma razžalil; mašujejo se pa že tako ali tako radi. Včasi jih pa tudi k ropu in moritvi prisili kaka nenavadna stiska in potreba.

Od L. 1862, ko je bila znana vojska med južnimi in severnimi Amerikanci, imamo mnogo takih žalostnih prikazen indijanske besnosti. Več kot 200 družin so neusmiljeno pomorili. Nihče jih ni branil, kajti vojaki morali so vsi k glavni armadi. —

Ni dolgo, kar mi v roke pride neki tukajšnji časnik, ki prav obširno popisuje imenovane grozovite prikazni. Ker bi znalo komu le vender v pojasnjenje biti, torej hočem nekaj iz njega posneti. Piše tako: Če se pregledujejo listi zgodovine severo-amerikanske, naleti se v njih na prestrašna djanja, ktere so storili divji Indijanci belim naseljencem. — Naj ima kdo še toliko ljubezni do bližnjega, priterditi mora vender, da je in bo Indijan nevaren sosed belemu. Res, da veči del take moritve izvirajo le iz raznih nagajivosti in razžaljenj; pa vender tiste zvijačne nakane in strašno morjenje nedolžnih naseljencev, ktere v svoji besnosti dobé v pest, brezserčno davljenje in skrumba slabotnih žen in otročičev dokazuje nam zadostno, na kaki nizki — nesrečni stopnji omike da so ubogi Indijanci.

Govori se, da je bil glavni vzrok omenjenega divjanja leta 1862 ta, ker jim ni vlada predolgo izplačala obljubljenih podpore. Naj bo, kakor si že je; poglavitno pri tem je, da bravec zvé, kako strašno in nečloveško se je godilo s tolicimi družinami. Da se pa to zgodi, treba mu je samo enega zgleda.

V nekem samotnem in še ne obdelanem kraju, imenovanem Mankato-Blun-Erath-Caunty v Minesoti, se naselijo nektare evropejske družine, nadjaje se tu mirnejega, zadovoljnejega življenja. Kajti krog in krog njih so se razprostirale lepe preprostorne loke (prèrije); le tam pa tu jih je tergal kak šumeč potoček ali zelen zaraščen hribček. Bogato se je dvigala neznansko velika trava iz rodovitne zemlje — ko tečna kerna njihovim živinčetom. Ves posvetni hrup je bil daleč proč. Samo pisani drobni ptiči so švigali žvergolé po kosatih drevesih; brezštevilo divje kuretnine je ferfralo nad visoko travo; v hladnih gozdih bilo je pa divje zverine polno in po vodah polno žlahtnih rib; na kratko — vsega je bilo obilo. Ali tudi zvijačni Indijan ni bil daleč. Skoraj vsak dan so naleteli na nje in mirno ž njimi občevali. Od konca so se vender precej bali pred temi rudečimi sinovi amerikanskih pustin. In kaj bi se tudi ne? Sej so bili popolnoma ptuji — neznani in nekako divji. — Sploh so se pa skerbno varovali, da jih ne razžalijo tudi z najmanjo rečjó, ker pravilo se jim je, kako radi se maščujejo. (Konec nasl.)

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

(Katoliški veliki shod v Inomestu.) Od 9. do 12. kim. so imeli katoličani iz Nemčije in Avstrije veliki shod v glavnem tirolskem mestu. Bilo je pričujočih tudi nekaj Slovencev, in želeti bi bilo, da bi jih bilo še veliko več, zakaj kaj tacega se ne vidi za vsakim oglom. Zbor je bil izmed vsih dosedanjih 17 shodov naj večji, ker samo rednih gostov, ki so imeli pravico do vsih zbirališ, je bilo veliko čez tisuč; sicer pa jih je bilo pri splošnih zborih vse natlačeno, ne mara kacij 3—4000 na velikem prostoru, in pa olikanega ljudstva, ki je vedilo in prevdarjalo, kaj se govori. Sploh smo se pričali, da je tirolsko ljudstvo zdrav narod, zdrav na telesu in na duši, — vesel narod, hraber in velikodušen

narod, ki svojo domačijo in Avstrijo priserčno ljubi in smemo zanesljivo reči: ko bi bili vsi Avstrijani taki, kakor so verli Tirolci, ne za péd zemlje bi Avstrija ne bila zgubila. Prihranivši obširnije tvarine za nadalje, danes le samo po verhi prevdarimo, kakošen je razloček med mislimi vesoljnega zbora katoličanov v Inomostu in med mislimi „liberalcev“, ki hočejo Avstrijo in druge dežele s svojimi prekucijami osrečevati. Ktere so tedaj misli katoliškega shoda?

1. Katoliški shod stanovitno terdi in oklicuje, da je svetega Očeta svetna oblast neogiblivo potrebna v prid njegove naj višji učilne in pastirske službe v sveti cerkvi, oropanje apostolskega prestola pa je katoliškemu shodu božji rop, težko žaljenje pravice, svobode in sreče vesoljnega keršanstva. — Kaj zoper to Garibaldi počenja, kaj laška vlada, kaj dunajski judje pišejo, kaj morebiti tudi nekteri ničvredni katoličani mislijo, to je znana reč. „Triesterica“ se je ravno te dni kar brez sramožljivosti lagala, da očitno mnenje hoče razdertje vlade sv. Očeta. To očitno mnenje je le nekterih iškarjotov, ne pa katoliškega ljudstva.

2. Shod katoličanov v Inomostu opominja in prosi vse vernike, da naj za sv. Očeta molijo in mu darove skladajo, da katoliška ljubezen saj nekoliko pripomore namestniku Kristusovemu, da bi zamogel svojemu poslanju in poklicu zadostovati. — Kdo moli za sv. Očeta? Kdo mu darove deli? „Liberalci“, ki sedanje postavbe zoper njega nasvetujejo in kujejo, gotovo ne!

3. Shod katoličanov je silno razveseljen, da so bili sv. Oče ob osemnajststoletnici škofo z vesoljnega sveta krog sebe zbrali, in jim naznanuje priserčno zahvalo za sklep, da hočejo sklicati vesoljni zbor. — Kdo se s katoličani vred tega veseli? Ne mara Napoleon III, ki je takrat vladarje v Pariz klical, ko bi se jim bilo tako lepo podalo slovesnosti v Rimu vdeleževati se?

4. Shod katoličanov ima veliko veselje nad tem, da se bodo škofo v kratkem zbrali nad grobom nemškega apostelja, sv. Bonifacija; upajo, da vznagujoča edinost v veri bode tudi v okom zoper razdjanje in razterganje v domovini. — Kdo s katoličani deli to veselje? Ne mara tisti „liberalci“ na Nemškem, ki se je v časniku košatil, rekoč: „Kakor Avstrija, tako se mora tudi katoliška cerkev iztirati iz Nemčije!“

5. Shod katoličanov razglasuje porazumljenje med poglavarjem sv. Cerkve in državnim vladarjem za najprimerniše dostojnosti in koristi obeh oblasti, da se razmere med cerkvijo in državo poravnajo; naznanuje pa za krivico in nesrečo, ako bi se poskušalo s pataglavim postavodajstvom v cerkvenih rečeh obstoječi konkordat odstraniti. — Tako govore katoličanje, — kako pa Herbst, Mühlfeld in judje, to je znano.

6. Veliki shod katoličanov protestira zoper počenja, da bi se šola ločila od cerkve, ... protestira zoper osnovo, da bi si država le sama prilastovala pravico do nauk; zbor tirja in terdi za cerkev in njene vikše pastirje pravico vstanovljati vsaktere šole za svojo vero, in ker šanske starše v vesti zavezane razglasuje, da naj otroke izročujejo le takim šolam, ki so porokinje, da bodo otroci v veri in čednem življenji odrejevani. — Kako pa dunajski „liberalci“? Osnova šolska, ki jo hočejo zbornicama v posvet izročiti, je „cvet centralističnega birokratizma“, kakor pravijo „Nov.“; hočejo jo vzeti duhovstvu in jo izročiti okrajnim predstojnikom, in tako kaže, da bi po nji ljubo ponemčevanje le na nove pisalke piskalo. Kaj še le pa so učitelji v

zboru na Dunaji kvasili, to preseže vse meje. Eden tirolskih vélikih kmetov, ko je slišal, kaj so učitelji na Dunaju skenili, je rekel, da učeniku s tacimi mislimi bi še svojih svinj ne zaupal, koliko manj pa svoje otroke. (T. St.) Prihodnjič o tem več, ker došla sta nam dva zadevna spisa.

7. Poslednjič shod katoličanov s sv. Očetom deli naj priserčniši milovanje in britkost zavoljo terpljenja in preganjanja na Poljskem, da se katoliškemu narodu hočejo naj vikši dobrote ugrabiti, namreč njegova vera. Prosi pa preganjane, da naj bodo stanovitni, in vse katoličane, da naj vroče k Bogu molijo, naj bi dneve poskušnje milostno obkrajšal in sopet mir in blagor dodelil narodu, ki si je poprejšnje čase tolike zasluge pridobil za cerkev. — Kaj pa Megerle-Mühlfeldovci z družimi nemškimi liberalci vred? Oni hočejo ravno nasproti izpreči vso mesenost, ki je že tako večidel zunaj vojníc, in celó zakone ločiti, ako se možu in ženi poljubi kak vzrok ločitve najti, in tako po ti strani katoliško cerkev bičati, preganjati in križati; bičali in izbičali pa bodo le Avstrijo, ako se udá njih razuzdanim nasvetom.

V **Genevi** so bili vstrojili „kongres za mir“ in Garibaldi je bil njegov „častni“ predsednik. Ta nečastni predsednik je zopet kričal, da papež mora pasti. „Unità“ pravi, da ta shod je bil step nevernikov, frajmavrarjev, bogotajcev in rogovilskih pošast. Step pa se je že raztepel. Garibaldi jo je kmali pobral iz mesta, ker Genevčani katoliški so protestovali zoper govore nesnažnega gosta, ki je gostoljubnost na tuji zemlji v to obračal, da je polovico prebivavstva žalil v njegovem verskem čutilu. Ta kongres je bil tako zaničljiv, da ga ni nihče na svetu hvalil, razun znanega dunajskega časništva.

V **Ljubljani** se pričnó šole gimnaz., realne in uršulinske 1. vinotoka (okt.); za bogoslovne pa je 7. vinotoka oglasovanje in 8. pričetek učenja.

V **Gorici** v nadškofjskem semenišu so 3., 4. in 5. t. m. p. n. gg. posvečenci od l. 1842 obhajali prelepo 25letnico in dali so za to priliko na svetlo klasiško spominico (Album). Dopis prihodnjič.

Naznanilo družbe sv. Mohora. Prosimo častite gospode, ki so se v teku avgusta ali septembra za nekatere družbine bukve oglasili, da počakajo na-nje do konca t. m., sicer bi jim bilo treba potem „Življenje svetnikov“ posebej pošiljati, kar bi prizadelo družbi in gg. prejemnikom nepotrebnih stroškov. Družbin tajnik.

Duhovske spremembe.

V **ljubljski škofii.** Postonjska fara je razpisana 30. vel. serp. — Viniška fara je podeljena g. Mat. Šuteju, farnemu opravniku v Černomlju. — 4. kim. sta bila vstanovljena gg. Bl. Artelj za Kranjsko goro in Fr. Pustaverh za Sela. — G. Mart. Žustu je privoljen pokoj, in Mavčiče so razpisane 6. t. m. — G. Jan. Dovič, duh. pom. v Černomlju, je postavljen za administratorja za lokalijo Preloko. — G. Jern. Zupančiču, duh. pom. na Dolgem, je dovoljen začasni pokoj. — Umerl je g. Jan. Kuralt, fajm. v Mengšu, 14. t. m. (R. I. P.!) in fara je razpisana 17. t. m. — G. Fr. Sajovic, duh. pom. v Smledniku, je prestopil k jezuitom. — G. Ant. Košmerl, duh. v pokoji, je umerl 17. t. m. v Cirklah. R. I. P.!

V **lavantinski škofii.** Umerl je čast. gosp. Jan. Fluhar, župnik v Svičini. R. I. P. — Za korarja imenovan je preč. gosp. Ign. Orožen, dosedanji župnik pri sv. Križu na Slatini.

Pogovori z gg. dopisovavci.

Več gg.: Dopisi prihodnjič; serčna hvala!